

Programowanie dla Wielkiego Zderzacza Hadronów

Wojciech Broniowski

Instytut Fizyki Jądrowej PAN
Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

Uniwersytet Pedagogiczny, 30.11.2016

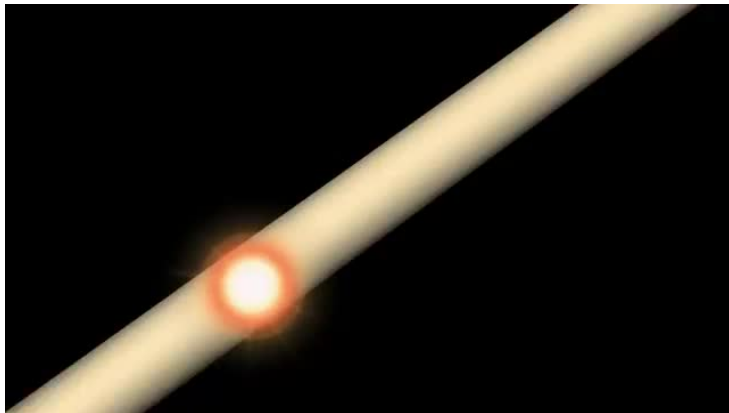

I. LHC

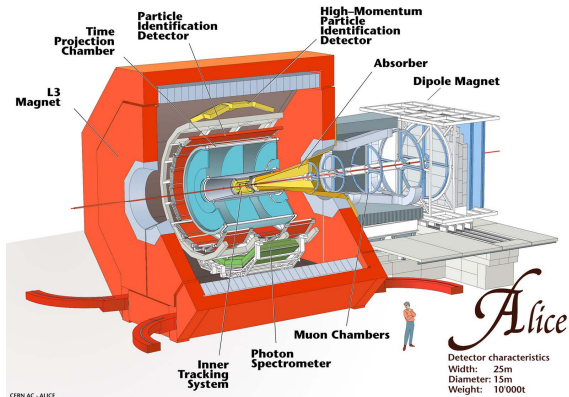
- Największa maszyna zbudowana przez Człowieka, 2008 rok, 6 mld SFR
- Tunel 27 km, do 175 m pod ziemią
- Przeciwbieżne wiązki protonów przyspieszane do $0.999999 c$
- 1232 magnesy nadprzewodzące zimniejsze (1.9 K, nadciekły hel) niż temperatura przestrzeni kosmicznej (2.7 K)
- Ciśnienie w jonowodach dziesięć razy mniejsze niż na Księżycu (10^{-10} mm Hg, ultrawysoka próżnia)
- Masa magnesu detektora CMS = 10 000 ton ($>$ wieża Eiffla)
- Zderzenia generują temperatury $\sim 3 \times 10^{12}$ K, tj. 100 000 razy więcej niż we wnętrzu Słońca – warunki zaraz po Wielkim Wybuchu („Małe Wybuchy”)
- Obrazowanie 3D w detektorach tysięcy tworzonych cząstek
- 10^9 zderzeń na sekundę $\rightarrow$ systemy filtrowania (trygerowania) $\rightarrow$ zapisywanie ok. 100-200 zderzeń na sekundę
- Energia 1 TeV to energia kinetyczna komara, ale LHC ściska tę energię w objętość bilion razy mniejszą od komara

Jak działa LHC?

[<https://www.youtube.com/watch?v=0PIOHLxEC98>]

Jeden z detektorów: ALICE

CERN AC - ALICE

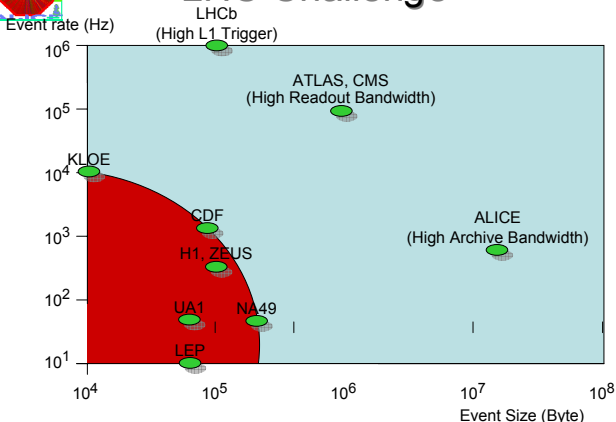
P. Vande Vyvre - CERN/PH

3

UK DTI - 30 June '04

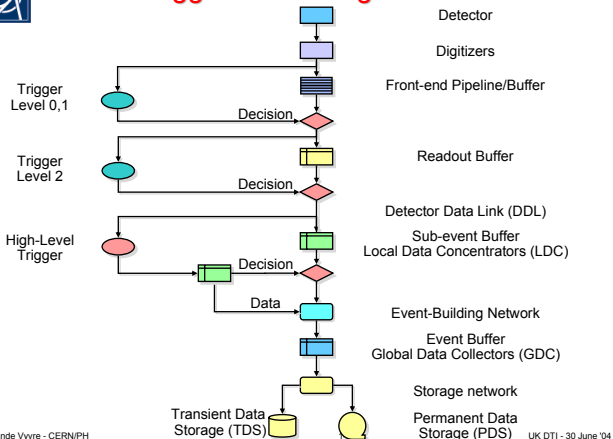
LHC Challenge

P. Vande Vyvre - CERN/PH

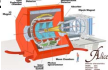
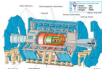

Trigger & DAQ logical model

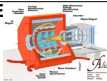
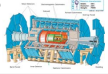
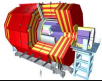

DAQ @ LHC

		Event Size (Byte)	Readout (HLT input) (Events/s.) (GB/s)	
ALICE		Pb-Pb	5×10^7	2×10^3 25
ATLAS		pp	10^6	2×10^3 10
CMS		pp	10^6	10^5 100
LHCb		pp	2×10^5	40×10^4 4

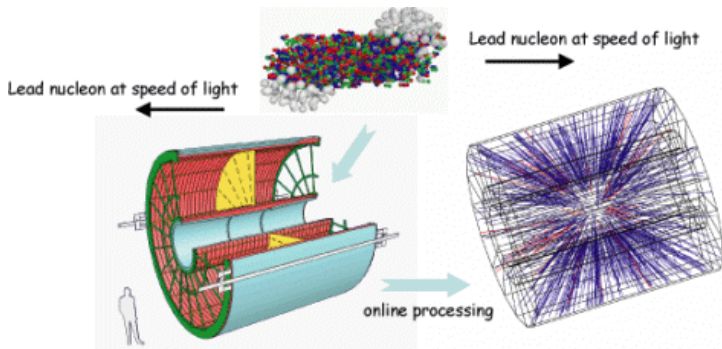

Mass Storage @ LHC

		Readout (HLT output) (Events/s.) (MB/s)		Data archived Total/year (PBytes)
ALICE		Pb-Pb	200 1250	2.3
ATLAS		pp	100 100	6.0
CMS		pp	100 100	3.0
LHCb		pp	200 40	1.0

Wyzwania informatyczne przy akwizycji i danych

[LHC Run I (2010-2013)]

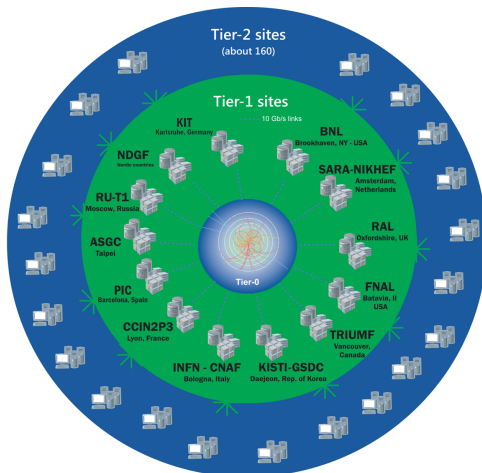

[Peta = bilion = 10^{12} = 1000 Tera]

- Facebook: 200 PB rocznie
- Cały Youtube: 400 PBd

→ dane LHC: 100 PB (mniej niż sieci społecznościowe)

Poziomy centrów danych (GRID)

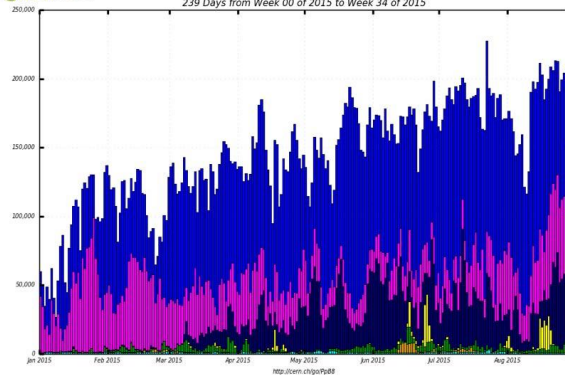

3 tier-2 w Polsce

350 000 rdzeni CPU

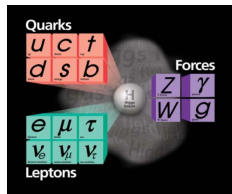
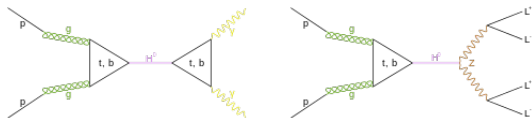
Slots of Running Jobs
239 Days from Week 00 of 2015 to Week 34 of 2015

■ MC Simulation ■ Analysis ■ MC Reconstruction ■ Data Processing ■ Group Production
■ TO Processing ■ Others

Maximum: 227,585, Minimum: 26,813, Average: 143,513, Current: 81,330

- Jest cząstka Higgosa (2012) o masie 126 GeV

- Nie widać cząstek supersymetrycznych
- Potwierdzenie tworzenia plazmy kwarkowo-gluonowej

II. Ultrarelatywistyczne zderzenia jądrowe

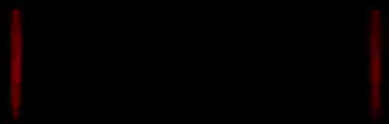

Nierelatywistyczne zderzenia pocisku z różnymi tarczami

Pb+Pb $E_{cm}=5.5$ TeV

$t=-19.00$ fm/c

H. Weber / UrQMD Frankfurt/M

Dwa zjawiska:

- Przepływ kolektywny
- Tłumienie dźwięków

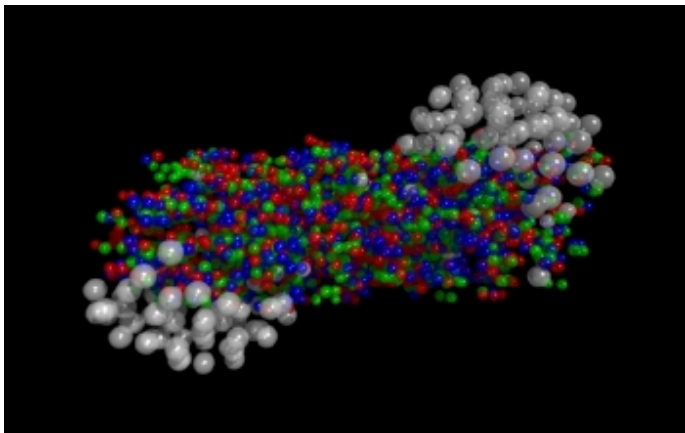
3 etapy

czas →

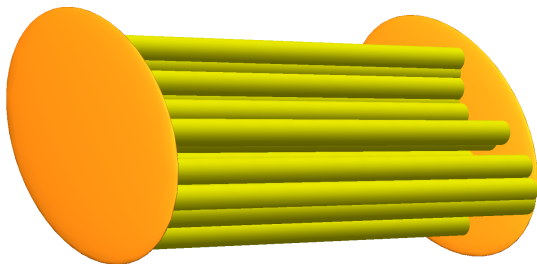
partony   termalizacja   plazma kwarkowo gluonowa   wymrozenie   hadrony

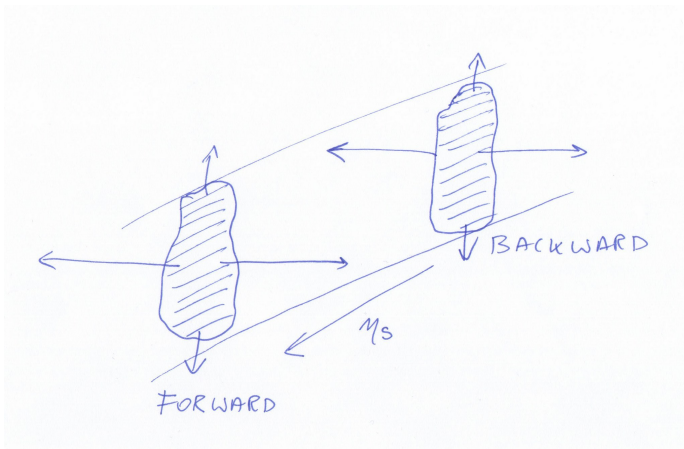
Każdy etap wymaga intensywnego modelowania komputerowego

Uczestnicy i widzowie

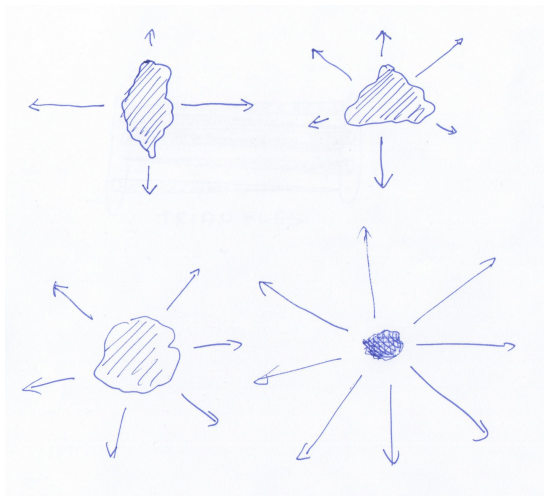

Struny

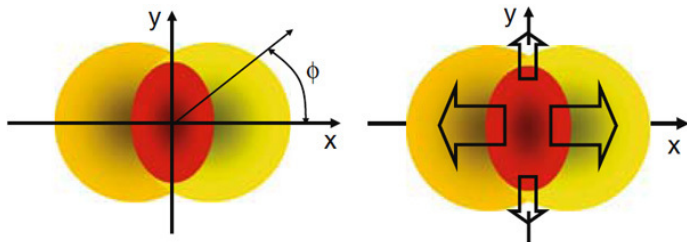
Zachowanie kształtu w kier. podłużnym

Przeptyw kolektywny

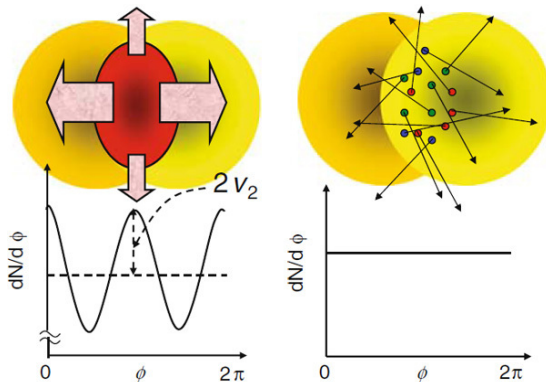
Ściśnięcie → ekspansja

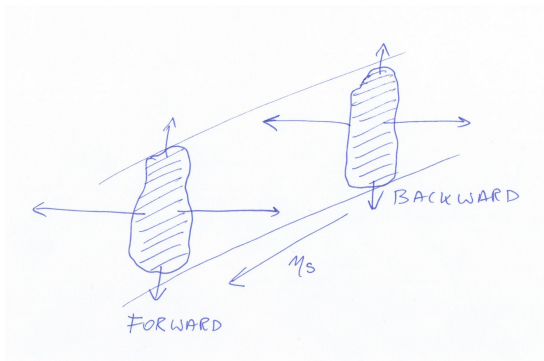
Przepływ eliptyczny

Przeptyw kolektywny

Niezbędne oddziaływania (przetworzenie kształtu na przepływ)

Zjawisko grzbietu w korelacjach dwucząstkowych

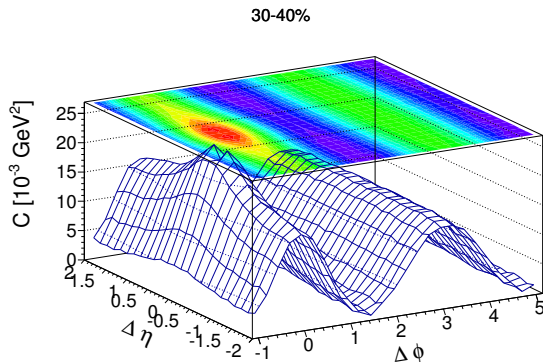
Kolimacja przód - tył

Zjawisko grzbietu w korelacjach dwucząstkowych

... jak u surferrów!

Zjawisko grzbietu w korelacjach dwucząstkowych

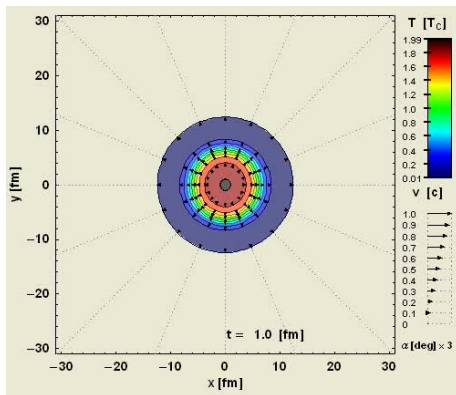

Grzbiet (symulacja w modelu, podobnie w doświadczeniu)

ϕ - kąt azymutalny w płaszczyźnie poprzecznej, $\eta = \frac{1}{2} \log \left(\frac{p_{\parallel} + p_{\perp}}{p_{\parallel} - p_{\perp}} \right)$

Występuje też w zderzeniach **proton-proton** o dużej krotności (!)

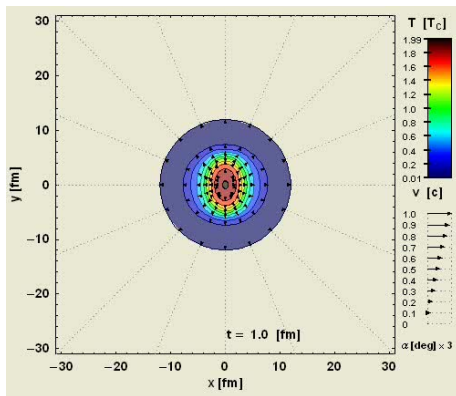
Zderzenia centralne (0-20%)

[M. Chojnacki, W. Florkowski]

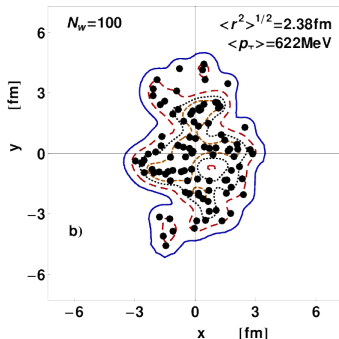
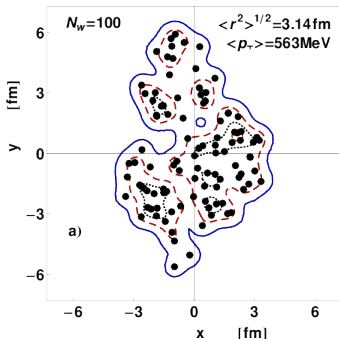
Czułość na war. początkowe, równ. stanu, współczynniki kinetyczne (lepkość, ...)

Zderzenia niecentralne (40-60%)

[M. Chojnacki, W. Florkowski]

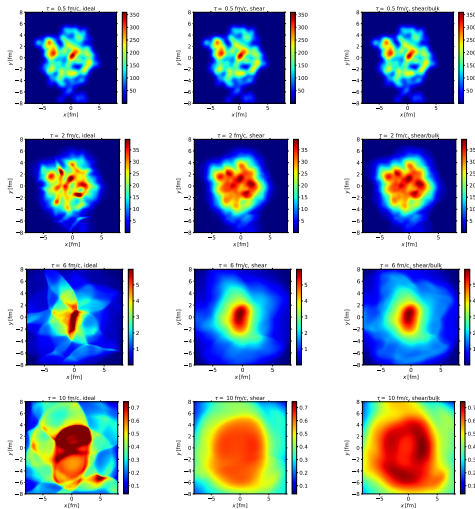
Fluktuacje warunku początkowego

[P. Bożek, WB]

- Dwa zderzenia o tej samej liczbie uczestników ($N_W = 100$)
- Różny rozmiar i kształt $\rightarrow$ wyższe składowe harmoniczne przepływu
- Konieczność hydrodynamiki „zderzenie po zderzeniu”, 3+1D, lępiej $\rightarrow$ tysiące godz. CPU

[D. Bazow, U. Heinz, M. Strickland, arXiv:1608.06577]

Nvidia: Compute Unified Device Architecture

Number of grid points	C/CPU (ms/step)	CUDA/GPU (ms/step)	Speedup
$128 \times 128 \times 32$	7145.978	63.261	112.960
$128 \times 128 \times 64$	13937.896	123.527	112.833
$128 \times 128 \times 128$	30717.367	244.450	125.659
$256 \times 256 \times 32$	25934.547	236.593	109.617
$256 \times 256 \times 64$	57387.141	472.391	121.482
$256 \times 256 \times 128$	129239.959	939.340	137.586
$256 \times 256 \times 256$	268448.459	1865.142	143.929

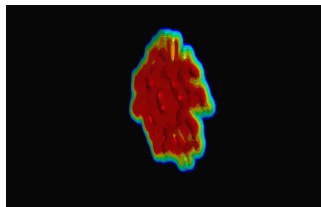
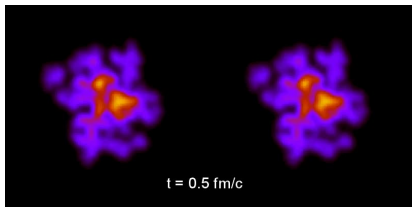
[D. Bazow, U. Heinz, M. Strickland, arXiv:1608.06577]

Przyspieszenie o 2 rzędy wielkości!

- 1 Wczesna faza: [GLISSANDO](#)
- 2 Hydrodynamika (W. Florkowski, P. Bożek, M. Chojnacki, R. Ryblewski)
- 3 Wymrożenie/hadronizacja [SHARE](#), [THERMINATOR](#)

Podsumowanie

- LHC → nowe wyzwania dla informatyki
- Fizyka wymaga precyzyjnego modelowania, aby odnieść się do pytań o własności plazmy kwarkowo-gluonowej
- Jaki jest warunek początkowy? nieperturbacyjna chromodynamika, kolorowy kondensat szklany, hipoteza AdS/CFT, ...
- Nowe technologie obliczeniowe, CUDA/GPU

[B. Schenke <https://quark.phy.bnl.gov/~bschenke>]